

Chuyên đề 1:

Tập nghiên cứu và viết báo cáo về một vấn đề văn học dân gian

1. Khái quát về văn học dân gian

Văn học dân gian là những tác phẩm nghệ thuật ngôn từ có từ thời xa xưa của quần chúng nhân dân, được sáng tác và phổ biến, truyền bá chủ yếu theo phương thức truyền khẩu bằng cả văn xuôi lẫn văn vần hoặc bằng những loại hình văn hóa khác có yếu tố văn học.

2. Đặc trưng của văn học dân gian

- **Tính nguyên hợp:** Tính nguyên hợp của văn học dân gian là sự tổng hợp một cách tự nhiên nhiều thành phần nghệ thuật, chức năng, ý thức,... trong một chỉnh thể nghệ thuật không thể chia cắt.
- **Tính truyền miệng:** Tính truyền miệng tồn tại khi dân tộc chưa xuất hiện chữ viết. Sự truyền miệng qua các sáng tác nghệ thuật ngôn từ đã trở thành tập quán sinh hoạt, là một nhu cầu văn hóa tự nhiên mà văn học viết không thể thay thế.
- **Tính tập thể:** Văn học dân gian là sản phẩm của cá nhân lúc mới hình thành, nhưng sau đó, nhiều người (tập thể) đã tham gia chỉnh sửa, hoàn thiện để tác phẩm ngày càng trọn vẹn hơn, hay hơn.
- **Tính dị bản:** Dị bản là hệ quả của quá trình tập thể- truyền miệng. “Dị bản là các bản trung gian và bản mới, hay còn gọi là “bản khác” (Nguyễn Xuân Kính)

4. Một số nhóm thể loại thể loại tiêu biểu của văn học dân gian

- Nhóm thể loại tự sự dân gian: thần thoại, truyền thuyết, cổ tích, truyện ngụ ngôn, truyện cười, truyện thơ, vè,...
- Nhóm thể loại trữ tình dân gian với ca dao, dân ca...
- Nhóm thể loại sân khấu dân gian với chèo, tuồng, đờ, múa rối...
- Ngoài ra còn câu các thể loại khác thiên về lý trí như tục ngữ câu đố...

5. Các vấn đề cơ bản về nghiên cứu khoa học về văn học dân gian

- Vấn đề là một điều gì đó (thường có mâu thuẫn hoặc chưa rõ ràng) cần được xem xét, nghiên cứu, giải quyết.
- Vấn đề văn học dân gian có thể là những sự kiện chưa rõ, những chi tiết có nhiều cách hiểu, những công thức mang tính nhiều ý nghĩa, những nhân vật gây nhiều tranh luận trong các tác phẩm hoặc các thể loại văn học dân gian cần được làm rõ.

5. Các vấn đề văn học dân gian

- Loại vấn đề liên quan đến một tác phẩm cụ thể như: sự trùng hợp hay khác biệt giữa các dị bản của một bài ca dao, một truyện cổ tích một truyền thuyết; hiện tượng đối vần và đảo ngữ trong các bài ca dao,...
- Loại vấn đề liên quan đến một hình tượng nhân vật, một chi tiết nghệ thuật như: hình tượng nhân vật chính diện, phản diện, nhân vật dũng sĩ, người mồ côi; hình tượng tiên bụt trong truyện/ nhóm truyện cổ tích thần kỳ; yếu tố phi lý; yếu tố thanh - tục; lối nói ngược trong một bài ca dao,...
- Loại vấn đề liên quan đến đặc điểm nội dung, hình thức của một hay một số thể loại như: cách gieo vần trong tục ngữ; sự gần gũi giữa tục ngữ với ngụ ngôn; khác biệt giữa tục ngữ về ca dao hoặc việc phân loại xác lập hệ thống thể loại của văn học dân gian,...
- Loại vấn đề liên quan đến các đặc trưng của văn học dân gian như diễn xướng; ảnh hưởng qua lại giữa văn học dân gian và văn học viết,...

